ECLI:LV:AT:2025:0721.A420280621.13.L

Lieta Nr. A420280621, SKA-201/2025

Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts

RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS

Rīgā 2025.gada 21.jūlijā

[1] Pieteicējs /Persona A/ ir iesniedzis kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2024.gada 2.aprīļa spriedumu, ar kuru noraidīts pieteicēja pieteikums par administratīvā akta par nekustamā īpašuma objekta apgrūtinājuma dzēšanu izdošanu.

Pieteicējs vērsies tiesā nolūkā panākt Olaines novada pašvaldības administratīvā akta izdošanu, kas būtu pamats dzēst zemesgrāmatā atzīmes veidā ierakstīto apgrūtinājumu – ceļa servitūtu – pieteicēja nekustamajam īpašumam.

Tiesa spriedumā konstatēja, ka ar Rīgas rajona Olaines pagasta zemes komisijas 1997.gada 4.jūnija lēmumu noteiktais īpašuma apgrūtinājums (lietošanas tiesību aprobežojums) ir nepieciešams citiem īpašumiem, līdz ar to nav iestājušies priekšnoteikumi, lai pašvaldība izsniegtu dokumentu, uz kura pamata tiktu dzēsti dati par zemes reformas laikā saistībā ar ceļiem noteiktajiem tiesību aprobežojumiem. Atzīmes dzēšanas dēļ pastāv strīds starp identificējamām privātpersonām, kas risināms civilprocesuālā kārtībā.

[2] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 338.^{1}panta otrās daļas 2.punktu tiesnešu kolēģija var atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību, ja, izvērtējot kasācijas sūdzībā minētos argumentus, nerodas šaubas par pārsūdzētā sprieduma tiesiskumu un izskatāmajai lietai nav nozīmes judikatūras veidošanā.

Izvērtējusi iesniegto kasācijas sūdzību, senatoru kolēģija atzīst, ka tajās norādītie iebildumi nerada šaubas par sprieduma tiesiskumu.

[3] Kasācijas sūdzības pamatā ir iebildumi par noilgumu. Pieteicējs norāda, ka tiesa ir pārkāpusi Civillikuma 1237.panta 6.punktu, kas noteic, ka servitūti izbeidzas ar noilgumu.

Kasācijas sūdzībā tiek argumentēts, ka situācijā, kad neviens valdošo zemesgabalu īpašnieks nav bijis ieinteresēts desmit gadu laikā atzīmi jeb „pagaidu servitūtu” zemesgrāmatā aizstāt ar ierakstu, kas nodibinātu lietu tiesību, pašvaldībai ir pienākums, ievērojot noilguma iestāšanās faktu, ļaut pieteicējam īstenot Ministru kabineta 2012.gada 10.aprīļa noteikumu Nr. 263 „Kadastra objekta reģistrācijas un kadastra datu aktualizācijas noteikumi” 112.2.apakšpunktā noteiktās tiesības. Ja pašvaldība varēja pieņemt lēmumu, ar kuru tiek izdarīta atzīme, apgrūtinot pieteicēja īpašumu, tad pašvaldībai attiecīgi būtu jābūt arī tiesībai šādu atzīmi atsaukt, pamatojoties uz noilgumu, ko konkrētajā gadījumā pašvaldība atsakās darīt. Nesamērīgi ilgi ir ierobežotas pieteicēja Latvijas Republikas Satversmes 105.pantā garantētās tiesības uz īpašumu.

Senatoru kolēģija minētajam nepiekrīt.

[4] Senāts jau iepriekš ir norādījis, ka tajos gadījumos, kad zemes reformas laikā ir tikuši noteikti servitūti, kas zemesgrāmatā ierakstīti atzīmju veidā, bet nav valdošo nekustamo īpašumu un līdz ar to – personu, ar kurām pārspriest jautājumu par servitūta nepieciešamību un panākt vienošanos, – dokumentu, uz kura pamata Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā tiktu dzēsti dati par zemes reformas laikā saistībā ar ceļiem noteiktajiem tiesību aprobežojumiem, būtu pamats izsniegt pašvaldībai; savukārt gadījumā, ja atzīmes dzēšanas dēļ pastāv strīds starp identificējamām privātpersonām, šīm personām tas jārisina civilprocesuālā kārtībā (sk. *Senāta 2021.gada 23.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-614/2021,ECLI:LV:AT:2021:1123.SKA061421.4.L,8.punktu; 2021.gada 24.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-611/2021, ECLI:LV:AT:2021:0924.SKA061121.7.L 13.punktu*).

Novērtējot lietas apstākļus un pārbaudot pierādījumus, tiesa izskatāmajā lietā konstatēja, ka strīdus apgrūtinājums ir nepieciešams citiem konkrētiem īpašumiem un līdz ar to nav iestājušies priekšnoteikumi, lai uzliktu pienākumu pašvaldībai izsniegt pieteicēja pieprasīto dokumentu atzīmes dzēšanai. Līdz ar to tiesa pareizi secināja, ka civiltiesiskais strīds starp pieteicēju un identificētajiem citu nekustamo īpašnieku īpašniekiem par tiesības nodrošinājuma turpmāku pastāvēšanu var tikt atrisināts civilprocesuālā kārtībā.

Senatoru kolēģija atzīst, ka pārsūdzētais spriedums atbilst Senāta judikatūrai un kasācijas sūdzības argumenti nerada pamatu atkāpties no minētajām judikatūras atziņām.

[5] Senāta judikatūrā ir atzīts, ka atzīmes veidā zemesgrāmatā izdarīts ieraksts neapliecina ceļa servitūta nodibināšanu (*Senāta 2013.gada 9.oktobra sprieduma lietā Nr. SKC-458/2013, C12204010, 10.3.punkts*). Zemesgrāmatā ierakstītajai atzīmei par ceļa servitūtu nav lietu tiesību nodibinoša spēka. Servitūta atzīme zemesgrāmatā tika ierakstīta kā ceļa servitūta tiesību nodrošinājums – tā piešķīra tiesības lietot citai personai piederošu zemi piekļūšanai savam īpašumam, kamēr nav nodibināta lietu tiesība – ieraksts zemesgrāmatā par servitūta nodibināšanu.

Nepastāvot servitūtam kā lietu tiesībai, nav pamata runāt par tās noilgumu. Jebkurā gadījumā strīds par ceļa servitūta nepieciešamību sakarā ar prasījumu par zemesgrāmatā ierakstītas ar pagaidu raksturu apveltītas atzīmes par ceļa servitūta dzēšanu ir strīds par tiesībām, kas izšķirams civilprocesuālā kārtībā. Līdz ar to pareizs ir tiesas secinājums, ka jautājums par to, vai tiesības nodrošinājums ir izbeidzams ar noilgumu pēc analoģijas, kādus argumentus pieteicējs atkārto arī kasācijas sūdzībā, ir vispārējās jurisdikcijas tiesas kompetencē ietilpstošs jautājums.

[6] Kasācijas sūdzībā ietverts lūgums vērsties ar pieteikumu Satversmes tiesā. Pieteicējs norāda, ka, neparedzot mehānismu, kā šādas pagaidu atzīmes tiek dzēstas, likumdevējs ir pārkāpis labas likumdošanas principu un Satversmes 105.pantu, jo pieteicēja īpašuma tiesības ir ierobežotas (apgrūtinātas ar pagaidu atzīmi) bez likuma pamata.

Senatoru kolēģija norāda, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 104.panta otrajai daļai un Satversmes tiesas likuma 19.^{1}panta pirmās daļas 2.punktam tiesa pieteikumu Satversmes tiesā iesniedz, ja uzskata, ka lietā piemērotā tiesību norma neatbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normām. Tikai tad, ja pati tiesa konstatē, ka lietā piemērotā tiesību norma ir antikonstitucionāla, tai ir pienākums vērsties ar pieteikumu Satversmes tiesā. Administratīvā procesa dalībnieka viedoklis par iespējamu lietā piemērotās tiesību normas neatbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normai nav pietiekams pamats pieteikumam Satversmes tiesā, ja tiesa pati nenonāk pie pārliecības par šīs tiesību normas antikonstitucionalitāti.

Senatoru kolēģija nesaskata nepieciešamību šajā lietā vērsties Satversmes tiesā.

Nav šaubu, ka zemes reformas laikā ar iestādes lēmumu (administratīvu aktu) noteiktajiem zemes lietošanas tiesību aprobežojumiem citu fizisko un juridisko personu interesēs, kas tika nostiprināti atzīmju veidā, bija pagaidu raksturs un atzīmēm laika gaitā bija jāpārvēršas par ierakstiem vai arī jāizzūd.

Senāts ir norādījis, ka tiesību normas neregulē to, kā rīkoties nekustamā īpašuma īpašniekam, ja tā īpašumam zemes reformas laikā ir noteikts nekustamā īpašuma apgrūtinājums, bet tam nav kalpojošo nekustamo īpašumu (līdz ar to – nav personu, ar kurām pārspriest jautājumu par servitūta nepieciešamību un panākt vienošanos par tā dzēšanu) un tas faktiski nepilda servitūta funkciju. Proti, tiesību normas neregulē to, kā šādā

situācijā servitūtu dzēst un kurai institūcijai šāds lēmums būtu jāpieņem (*Senāta 2021.gada 24.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-611/2021, ECLI:LV:AT:2021:0924.SKA061121.7.L , 13.punkts*).

Turpretim gadījumā, kad ir identificējamas intereses, kurās zemes lietošanas tiesību aprobežojums faktiski tika noteikts, kā tas ir izskatāmajā lietā, un attiecīgās atzīmes dzēšanas dēļ pastāv strīds starp privātpersonām, tas jārisina civilprocesuālā kārtībā. Līdz to pretēji kasācijas sūdzībā norādītajam pieteicējam ir pieejams efektīvs līdzeklis savu tiesību aizsardzībai.

[7] Lietā nav risināmi sarežģīti tiesību jautājumi, kuru dēļ kasācijas tiesvedībai būtu nozīme judikatūras veidošanā. Līdz ar to kasācijas tiesvedības ierosināšana ir atsakāma.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338.panta otro daļu un 338.[1]panta otrās daļas 2.punktu, senatoru kolēģija

nolēma

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar /Persona A/ kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2024.gada 2.aprīļa spriedumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senators E. Darapoļskis Senatore Dz. Amerika Senatore R. Vīduša